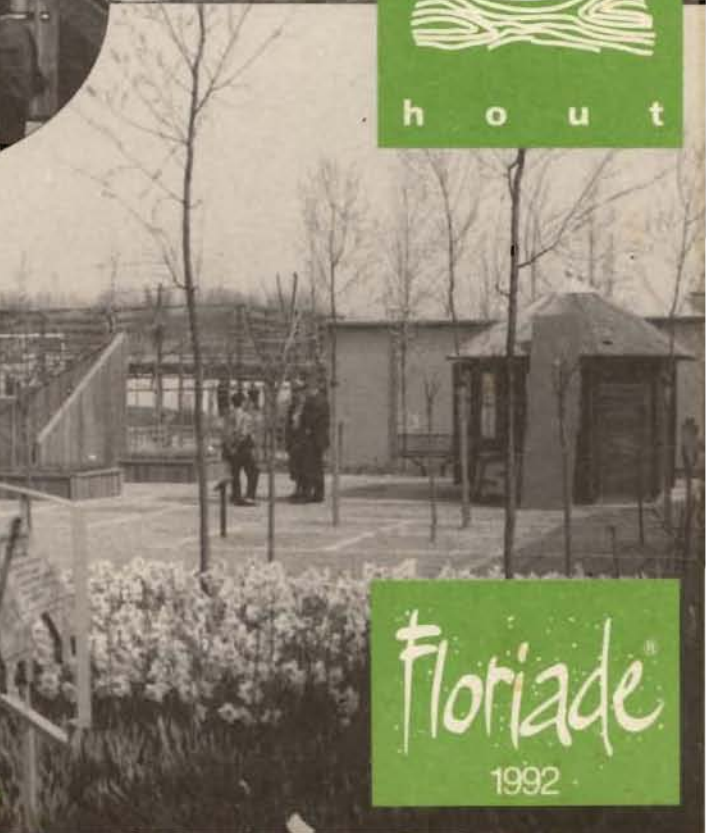
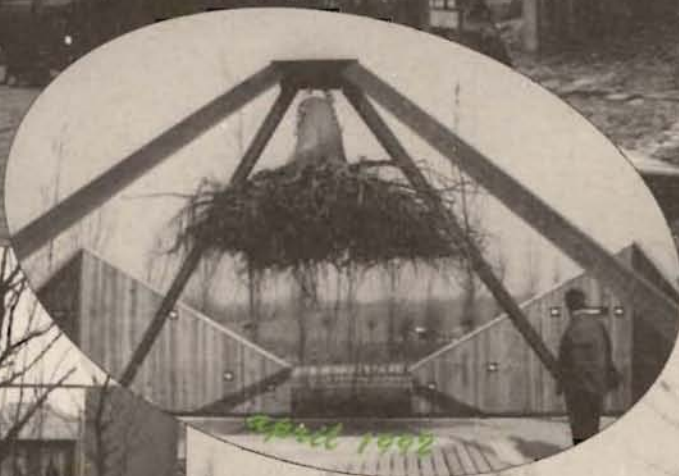


bomen nieuws

Nummer 2 - maart/april 1992

Een uitgave van de Bomenstichting



DENDRO-LOGISCH BOOM- VERZORGING

- | | |
|------------------|--------------------------|
| ● DENDROSAN | - wondafdekmiddel |
| ● SIOSAN | - wondbehandelingsmiddel |
| ● SAPSTOP | - wondbehandelingsmiddel |
| ● PLANTINGSSPRAY | - anti-verdamping |
| ● HØKAN | - vlb. meststof |
| ● ALGIHUM | - komposteermiddel |
| ● DENDROVORM | - org. meststof |
| ● DENDROMIX | - diepte bemesting |
| ● BELU | - beluchtingssysteem |
| ● ENKADRAIN | - lucht drain |
| ● BELU ROOSTER | - boomroosters |



COPIJN UTRECHT
ITS B.V.

Handelsonderneming

Gageldijk 4F Postbus 9177, 3506 GD UTRECHT



Tel. 030-610808 Fax: 030-612140

Bomendienst



heidemij

Uitvoering

Postbus 177, 7300 AD Apeldoorn

055-667722

ADVIES EN ONDERZOEK OP HET GEBIED VAN DE BOOMVERZORGING

● ONDERZOEK, ADVISERING EN RAPPORTAGE

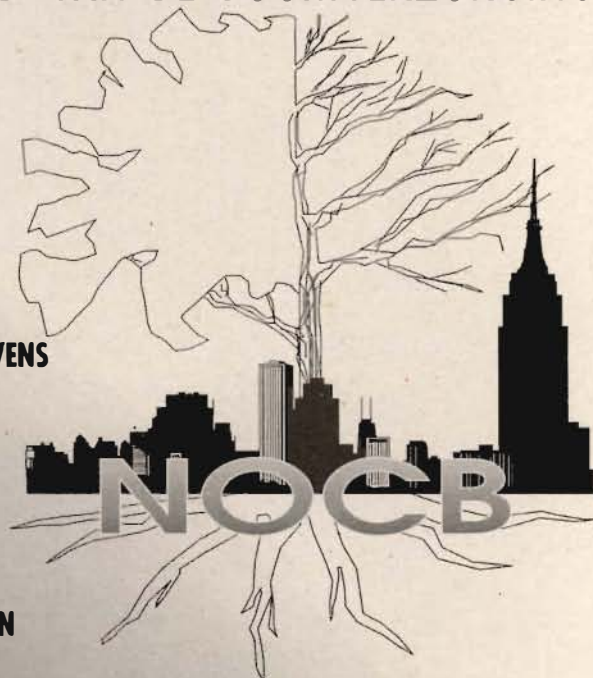
- standplaatsonderzoek
- stabiliteitsbeoordelingen
- conditie- en vitaliteitsonderzoek
- direktievoering
- enz.

● BEHEERSPLANNING EN AUTOMATISERING VAN DATAGEGEVENS

● TAXATIE EN WETGEVING

- waardebeoordelingen
- expertise
- schadetaxaties
- wetgeving

● BEËDIGD TAXATEUR VOOR BOMEN EN HOUTIGE GEWASSEN



N.O.C.B. Nederlands Onderzoek en advies Centrum voor de Boomverzorging

Postbus 196 - 3870 KD Hoevelaken

Telefoon 03425 - 1259

HET N.O.C.B. VOOR ONAFHANKELIJK EN PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK EN ADVIES

In dit nummer...

28

Koningin Beatrix beschermvrouw Bomenstichting

Bomen nemen bij Koningin Beatrix een bijzondere plaats in. Op ons verzoek om beschermvrouw van de Bomenstichting te worden reageerde ze positief.



foto: Vincent Wentzel
Copyright © RVD

30

Handen af van de Bomendijk

Bomen worden in het hele land bedreigd in hun voortbestaan. We maken ons niet druk om een esdoortje dat ergens tussen de trottoirtegels is opgekomen, maar wel om waardevolle bomen die gemakkelijk gespaard kunnen worden. Dit geldt ook voor de bomen op de Bandijk tussen Voorst en Wilp.

36

Lente op de Floriade (2)

Het afgelopen jaar is er hard gewerkt aan de inrichting van een expositie op de Floriade. Het terrein 'Boom, Bos, Hout' van de Bomenstichting en drie andere inzenders ligt als een groen dal, een oase met fraaie bomen tussen een zeer imposant 'Milieu-paviljoen' van het Ministerie van VROM en de inzending van de Nederlandse Spoorwegen. Op 23 mei nodigen we u uit om een kijkje te komen nemen.



41

'We kunnen veel van bomen leren'

Deze uitspraak is van J.R.P. van Hoey Smith, beheerder van Arboretum Trompenburg in Rotterdam. Joop Comijs had een gesprek met hem in zijn arboretum, waar hij zich al meer dan een halve eeuw met hart en ziel voor inzet.

En verder in dit nummer:

Van de redactie	28	Stichting LONL subsidieert	
Help ons de iep behouden	29	Landschapsplannen	40
Monumentale Tamme Kastanje in		Plant een boom voor zoon of dochter	43
Zutphen gespaard	30	Bomenroutes in Nederland	43
Herstelbijdragen monumentale bomen	31	Boeken	44
Stamgast: ir. Jitze Kopinga	33	Voor u gelezen	45
Herdenkingsbomen (2)	35	Agenda	46
Niet alledaagse boomtekeningen uit de		Vragen	46
17e eeuw	39		

Op de voorpagina:

De ontwikkeling van de
expositie 'Boom, Bos,
Hout' op de Floriade

Van de redactie

Met het themanummer 'In-actie voor bomen' (1991/5) nog vers in het geheugen, wordt de Bomenstichting meer en meer betrokken bij allerlei acties rond bomen. Met een goede afloop (Zutphen), maar helaas ook wel eens met een slechte (Hellendoorn). In het geval van de Bommendijk tussen Voorst en Wilp is nog geen beslissing gevallen bij het ter perse gaan van dit nummer. Het zou goed zijn als een milieu-effectrapport (MER) in dit geval eens ondubbelzinnig liet zien, welke schadelijke gevolgen de geplande dijkverzwaring voor de natuur heeft. Voor ons werk ontvingen we goedkeuring van Koningin Beatrix.

In onze rubrieken treft u weer een paar goede bekenden aan: Dick Polvliet schrijft over een bijzondere groep herdenkingsbomen die speciaal in mei onze aandacht vraagt: Bevrijdingsbomen. Dr. J. Gremmen belicht enkele 17e-eeuwse boomtekeningen van Roelant Savery. En de heer J.R.P. van Hoey Smith van Arboretum Trompenburg, een bekende persoonlijkheid in bomenland, werd geïnterviewd. Een aantal kleine berichten en de bekende rubrieken 'Voor u gelezen', 'Boeken' en de 'Agenda' completeren dit gevarieerde voorjaarsnummer. Wij hopen u op 23 mei te spreken in onze oase op de Floriade.!

Koningin Beatrix beschermvrouwe Bomenstichting



In een interview met Koningin Beatrix en Prins Claus vorig jaar ter gelegenheid van hun zilveren huwelijksfeest, hielden zij een pleidooi voor het verbeteren van de leefomgeving door middel van het planten van bomen. Elke Nederlander zou hieraan een bijdrage moeten leveren. Koningin en Prins stelden dit meer op prijs dan een nationaal geschenk.

Toch mocht dit huwelijksfeest niet zo maar voorbij gaan en daarom werd als aandenken het boekje 'Bomen voor Oranje' gemaakt. De kennismaking met de koningin tijdens de uitreiking van het eerste exemplaar versterkte bij de Bomenstichting het idee om Hare Majesteit de Koningin te vragen beschermvrouwe van de Bomenstichting te worden. Op ons schriftelijk verzoek ontvingen we begin april een positief antwoord van de Dienst van het Koninklijk Huis. De Bomenstichting is zeer veruguld met deze "kroon" op haar werk.



Oproep!

Help ons de iep te behouden!

Marjan ten Cate

Het seizoen voor de iepespintkever is weer in aantocht. Vanaf half mei vliegen de kevers uit op zoek naar gezonde iepen, waar ze dan van de jonge twijgen eten. Ze besmetten de iep dan - en passant - met de dodelijke iepenziekte.

Tot 1 januari 1991 coördineerde het Ministerie van L.N.V. de bestrijding van de ziekte. Daarna werd het - uit bezuinigingsoverwegingen - overgelaten aan de gemeenten en andere eigenaren om de iepenziekte onder de duim te houden. Een treurig besluit van het ministerie, want de iepenziekte kan alleen beheerst worden, als consequent alle zieke iepen onschadelijk worden gemaakt. En dat lukt alleen bij een strak, landelijk beleid.

Diverse "groene" organisaties, waaronder de Bomenstichting, hebben daarom in 1991 het *lepeziekteberaad* opgericht. Dit heeft zich ten doel gesteld, de overgang van het landelijk beleid naar het beleid van 650 gemeenten goed te laten verlopen, om de iep voor Nederland te behouden. Coördinator Joke Voorn (tel. 020 - 5976643), die op kosten van de gemeente Amsterdam in dienst is van het lepeziekteberaad, stimuleert en informeert eigenaren en beheerders van iepen.

Uit een enquête onder de nederlandse gemeenten die door ruim de helft is beantwoord, blijkt dat op

dit moment slechts 6% van de gemeenten een "volmaakt" beleid voert. Volmaakt beleid is:

- Opname van het - door de V.N.G. verspreide - iepenziekteartikel in de A.P.V. (Algemene Plaatselijke Verordening)
- 2 x per jaar controle van *alle* iepen op gemeentelijk grondgebied, dus binnen *en* buiten de bebouwde kom, dus gemeentebomen *en* bomen in tuinen, langs wegen, waters en spoorlijnen, in bossen en andere natuurgebieden.
- binnen 3 weken kappen na constatering van de ziekte, ook bij particulieren.
- controle op de afvoer en het onschadelijk maken van het hout (zie ook de verzorgingstip op bladzijde 43)
- actieve voorlichting naar het publiek.

Explosie van de ziekte voorkomen

Vorig jaar was er al een lichte uitbreiding van de ziekte te zien. Daarom moeten dit jaar alle zieke iepen in Nederland onschadelijk worden gemaakt om een explosie van de ziekte te voorkomen. Als we niets doen, is de iep over 10 jaar waarschijnlijk zo goed als uitgestorven. Als we niets doen, kost het de komende 10 jaar kapitalen (ongeveer 1 miljard gulden) om alle zieke iepen op te ruimen en te vervangen door andere bomen.

Deze ziekte wordt op milieuvriendelijke wijze bestreden, er komt geen gif aan te pas.

De Bomenstichting roept alle lezers van Bomennieuws op om hun invloed aan te wenden. Stimuleer uw gemeente om de berichten serieus te nemen, om een actief beleid te voeren en om zieke bomen onschadelijk te maken. Het vakblad "Tuin en Landschap" publiceert regelmatig over de iepenziekte en de activiteiten van het lepeziekteberaad. We gaan er van uit dat de verantwoordelijke ambtenaren die berichten lezen en ter harte nemen.



Nu is het moment om te beslissen: Willen we de iep behouden? (Natuurlijk willen we dat, het is één van onze mooiste en makkelijkste bomen!).

Dan moet er *nu* gewerkt worden! De iepenziekte het land uit!

Veldiep

Actiegroep biedt Commissaris Terlouw zesduizend handtekeningen aan

Handen af van de Bomendijk

Mirjam Lammertink

Tussen Voorst en Wilp ligt een uniek natuurgebied: de Veluwe Bandijk (=westelijke IJsseldijk). Vóór 1300 bestond deze dijk al, in de tijd van Floris de Vijfde. De dijk had een avontuurlijk bestaan: het verhaal luidt dat men bij hoog water de wacht hield. 'Die van Deventer' mochten eens op het idee komen de dijk te komen doorsteken, zodat ze zelf droge voeten zouden houden... Na 1595, aldus onze zegsman, is er ten gevolge van hoog water niemand meer verdronken. Toch moet de dijk volgens Rijkswaterstaat opgehoogd worden.



het wild komt drinken. Oude heggen geven reliëf aan de uiterwaarden, in de verte blinkt de IJssel. Aan de andere kant kijk je neer op Veluwe zandvegetatie van struiken, hakhout en bomen.

Dijkverzwaring allesvernietigend

Dit natuurgebied dreigt verloren te gaan, omdat Rijkswaterstaat de dijk over een lengte van drie en een halve kilometer wil verzwaren tot een hoogte van 4 meter boven N.A.P. Het zal de doodslag zijn voor onder andere elfduizend bomen, om nog maar niet te spreken over alle 'bomendijkse' dieren. Een voor hun belangrijke verbindingsweg zal door plannen van een overheidsdienst verdwijnen, en dat in het jaar waarin onder andere het IVN de overheid vraagt om wegen voor de natuur! Al in december 1988 stuurde een kontaktpersoon van de Bomenstichting een rapport over de natuurwaarde van de dijk naar Rijkswaterstaat, omdat er toen al over de dijkverzwaring werd gesproken. Daarop werd echter nooit een reactie ontvangen. Nu dreigt alles wat in, op en om de dijk leeft, verloren te gaan. Dat mag niet gebeuren!!

Vrienden in het gelijk gesteld

De Stichting Vrienden van de Bomendijk (Bolkhofsweg 5, 7383 DE Voorst, giro 1019160) tekende bezwaar aan bij de Provincie, en de bezwaren werden 'ontvankelijk' verklaard. De commissie die het bezwaar beoordeelde, deed een aanbeveling om een milieu-effectrapport (MER) te laten maken, voordat er met de versterking van de bomendijk begonnen mag worden. Het is niet zeker of de Commissie Agrarische en Waterstaatkundige Aangelegenheden, die verantwoordelijk is in dit geval, ook werkelijk opdracht zal geven voor een MER over de Bomendijk. De Vrienden van de Bomendijk zullen ervoor pleiten het MER op elk van de drie alternatieve plannen betrekking te laten hebben. Rijkswaterstaat vreest voor 'overbodige vertraging'.

Op 16 maart jl. boden de Vrienden van de Bomendijk de Commissaris van de Koningin in Gelderland, Jan Terlouw, maar liefst zesduizend handtekeningen aan van medestanders. Hopelijk helpt het. De natuurbeschermers houden goede moed. De Bomendijk moet blijven!

De Bomendijk tussen Voorst en Wilp langs de IJssel wordt door de dijkverzwaring bedreigd

*Bronnen:
Mens en Natuur
"Handen af van de Bandijk";
Hilde van der Stelt.*

Stichting Vrienden van de Bomendijk.

Weg voor de natuur

Het grondgebied van De Pol, zoals dit gebied wordt genoemd, vormt een schakel in een keten van landgoederen langs de IJssel, op de grens van IJsselklei en Veluwe zandgronden. Het is een levensader voor wild en vogels, een voedingsbodembodem voor tal van zeldzame bomen, struiken en planten, rustgebied voor mensen, dieren en vegetatie. Vogels, reeën, hazen, watersalamanders, padden, ringslangen en kikkers: ze zijn er allemaal te vinden. De Bomendijk slingert zich door het landschap. Aan de voet bevinden zich 'wielen' (bij dijkdoorbraken ontstane plassen) en poelen, waar

Monumentale tamme kastanje in Zutphen gespaard

Aan de rand van Zutphen langs de Ooijerhoekseweg staat bij een boerderij een ca. 100 jaar oude tamme kastanje. De boerderij heeft inmiddels plaatsgemaakt voor de uitbreiding van Zutphen (plan Ooyershoek) en ook op de plek waar de boom staat, waren huizen gepland.

De Bomenstichting werd ingeschakeld door een verontruste bewoonster uit de omgeving. Een bezwaarschrift aan de gemeenteraad bleek te werken: de gemeenteraad besloot dat de kavels waarop de boom staat niet zouden worden verkocht. Dit scheelt de gemeente straks f 80.000,- aan inkomsten, maar de nieuwe wijk heeft al vast een fraaie oude boom.

Het is te hopen dat de kastanje de bouwtijd ongeschonden door komt. In de brief van de gemeente Zutphen, waarin het besluit wordt meegedeeld, wordt ons verzekerd dat er extra beschermende maatregelen zullen worden getroffen en dat er ook extra geld voor het afwerken van het terrein is gereserveerd.

We juichen dit initiatief van Zutphen zeer toe. Dit kan veel gemeenten tot voorbeeld dienen!

F.M.



Plataan in Leeuwarden gekapt

Op maandag 30 maart bereikte de Bomenstichting het bericht dat aan het begin van de ochtend de plataan bij de voormalige Harmonie in Leeuwarden van zijn takken was ontdaan. Het resterende stamdeel zou de volgende dag worden omgehaald, omdat het gereedschap om het karwei af te maken niet zo snel beschikbaar was. Haast had het gemeentebestuur zeker. De vrijdag daarvoor was de kapvergunning afgegeven en om verdere vertraging door bezwaarschriften te voorkomen, werd de kettingzaag zo snel mogelijk gestart. Alleen de 'Vrienden van de plataan' en een handjevol journalisten waren bij de executie aanwezig.

Bomenstichting als 'groep terroristen'

De Bomenstichting zag de plataan als een symbool van de 'eeuwige strijd' tegen plannen voor gebouwen die klakkeloos overal in Nederland worden neergezet. In het VARA-radioprogramma Vroege Vogels van zondag 29 maart vertelde Marjan ten Cate nog over de teleurstellende werkwijze van de gemeente Leeuwarden: "De gemeente is te laf om een confrontatie aan te gaan en beschouwt ons als een groep terroristen. We willen echter graag samen met de gemeente ervoor zorgen dat er in Leeuwarden niet nog meer bomen verloren gaan".

Op woensdag 1 april werd symbolisch afscheid genomen. Om half één hadden zich zo'n dertig men-

foto: R. Bossong



sen verzameld, sommigen met bloemen in de hand. Tromgeroffel zorgde voor een toepasselijke sfeer. Jan Doede Niemeijer, één van de vrienden van de plataan, sprak de hoop uit dat Leeuwarden voortaan zuinig zou zijn op haar bomen en ander groen. Marjan ten Cate gaf nog eens aan waarom deze plataan nu zo belangrijk was geweest. Ze hield de gemeente Leeuwarden, die zich de laatste dagen beslist niet van haar beste kant had laten zien. Onder andere een spreekverbod voor ambtenaren moest voorkomen dat er tumult zou ontstaan. "Maar dan kent de gemeente Leeuwarden ons slecht", aldus Marjan ten Cate. "Wij weten wanneer wij verloren hebben." Ze was blij te kunnen constateren dat de gemeente nu haar monu-

mentale bomen heeft geïnventariseerd en van plan is daar zuinig op te zijn. Als blijk van vertrouwen kreeg wethouder Heere het boek 'Monumentale bomen in Nederland' aangeboden. Dit was helaas, sinds twee dagen, niet meer aktueel. In zijn weerwoord zei wethouder Heere nog dat de gemeente een moeilijke beslissing had moeten nemen en de boom had opgeofferd voor de nieuwe Harmonie. Over het planten van 22 nieuwe bomen in ruil voor de plataan, werd met geen woord gerept. De 'Vrienden van de plataan' zullen dat echter in de gaten houden.

M.L.

Herstelbijdragen monumentale bomen

Dat het Bomenfonds een succes is, blijkt uit het feit dat we u helaas moeten meedelen, dat de pot voor bijdragen voor bomen buiten de bebouwde kom voor dit jaar leeg is. Het geld dat het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij ons jaarlijks geeft, is voor dit jaar volledig verdeeld. We hopen nu op bijdragen van andere instanties. Voor bomen binnen de bebouwde kom heeft de Bomenstichting een subsidie van de Stichting Doen (Postcode Loterij) ontvangen.



Kasteel Sypesteijn

Op 13 en 14 juni zijn er rondleidingen en exposities op het kasteel. Zie voor nadere informatie de 'Agenda' achter in dit Bomennieuws.

Bomen op Sypesteijn worden opgeknapt

Als eerste project binnen de bebouwde kom zullen enkele monumentale bomen in het park van Slot Sypesteijn (Nw. Loosdrecht) opgeknapt worden. De Stichting Doen, aan wie de Bomenstichting om een bijdrage had gevraagd, zegde onlangs een flinke bijdrage toe aan het Bomenfonds voor Monumentale bomen binnen de bebouwde kom. Met dat geld kan onder andere het project Sypesteijn worden uitgevoerd. In juni beginnen de werkzaamheden.

De tuinen van Kasteel Sypesteijn bieden plaats aan veel bijzondere bomen. Eén van de bomen die nu aan de boomverzorgers worden toevertrouwd, is een fraaie oude *Cercidiphyllum japonicum*. Hij krijgt een snoeibeurt en de bodem rondom de boom zal verbeterd worden. Op dit mo-

ment rust er nog een loodzware antieke fonteinbak op de wortels, maar die zal nu echt moeten verhuizen.

Het Bomenfonds bevatte tot nu toe alleen de jaarlijkse overheidsbijdrage van f 100.000,- die besteed kon worden aan herstelbijdragen voor monumentale bomen buiten de bebouwde kom. Als eerste komt nu de Stichting Doen met een flinke bijdrage voor de duizenden objecten binnen de grenzen van de bebouwde kom. De Stichting Doen beheert de opbrengsten van de Nationale Postcodeloterij en geeft deze door aan goede doelen op het gebied van natuur en milieu. Van het door de Stichting Doen toegezegde bedrag zullen ook wat kleinere projecten uitgevoerd kunnen worden. Er liggen al diverse aanvragen te wachten: maar liefst 65% van de geregistreerde objecten staat binnen de bebouwde kom. Ondertussen zetten we onze speurtocht naar geld voor de monumentale bomen voort. In totaal is er zo'n 4 miljoen gulden nodig. Tips zijn altijd welkom!

M.L.

Dirksland neemt zorg voor monumentale bomen over

De gemeente Dirksland kent slechts enkele monumentale bomen. Dat ze er heel zuinig op is, blijkt uit het feit dat de gemeente aan de eigenaren heeft aangeboden om de bomen in de toekomst te zullen onderhouden.

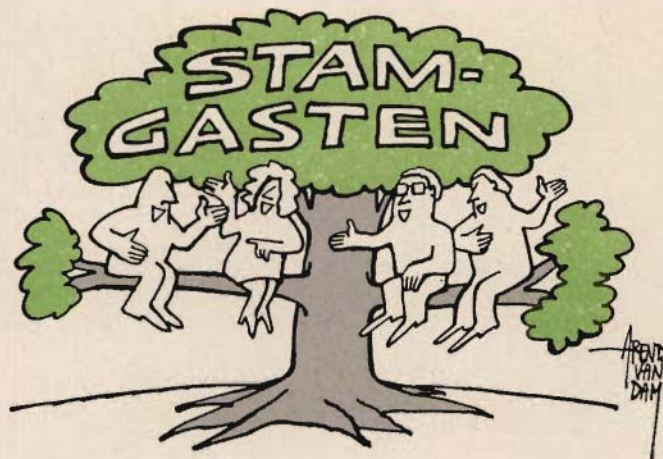
Ir. Jitze Kopinga is reeds zo'n 15 jaar als adviseur actief voor de Bomenstichting. Hij is wetenschappelijk medewerker bij het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (tot voor kort "De Dorschkamp"), waar hij zich bezighoudt met onderzoek naar de groeiomstandigheden en het onderhoud van bomen in stad en landschap.

Als men mij vraagt hoe ik een boom 'beleef', vind ik dat altijd lastig te omschrijven, temeer omdat de vraagsteller vaak een bepaald verwachtingspatroon heeft van iemand die al wat jaren in het vak zit en daarom dus wel van bomen *moethouden*. Ik vind bomen 'mooi', maar ik heb het idee dat ik dit toch anders ervaar dan de meeste mensen. Ik denk dan wel eens aan de opmerking van mijn vrouw, die soms doodsangsten uitstaat wanneer ze naast mij in de auto zit en mij overal behalve op de weg ziet kijken en naderhand concludeert: "Jij kan niet van bomen genieten, je vindt ze alleen maar leuk als er iets aan mankeert". Ze heeft uiteraard gelijk. Bomen boeien mij vooral wanneer ze afwijken van het "normaalbeeld". Wanneer zichtbaar is dat de boom zich moet

aanpassen aan allerlei bedreigingen. Dit kunnen ziekten en plagen zijn, maar ook zaken die direct zijn terug te voeren tot een slordig be-

heer, of wellicht vaker nog: een ondeskundig ontwerp van een beplantingsplan. Als men mij vervolgens vraagt in hoeverre een boom dan voor mij "waardevol" is, vind ik dat ook al lastig te beantwoorden. Ik ben het eens met mensen die vinden dat de waarde van bomen meer is dan alleen geld, even afgezien van de diverse waardebeoordelingssystemen die er bestaan om de waarde toch in geld te kunnen uitdrukken. Dat bomen in verschillende opzichten goed zijn voor mens en natuur is voor mij een zaak waaraan ik niet twijfel, hoewel ik niet altijd gelukkig ben met sommige "harde" cijfers waarmee men dit tracht te illustreren (zoals bijvoorbeeld die van de zuurstofproductie van bomen) en die wel eens een vertekend beeld geven. Maar ook dit soort waarden is onschatbaar. De term 'onschatbare waarde' zonder dat wordt aangegeven wat men zich daarbij voorstelt, gaat mij echter wel eens wat ver, zeker wanneer men dit losziet van een duurzame en dynamische instandhouding van een bomenbestand in zijn totaliteit.

Wanneer ik lees dat bijvoorbeeld een 100-jarige boom evenveel waard is als 1500 jonge boompjes, dan lijkt me dat een imponerend gegeven, maar ik doe daar verder niet zoveel mee. Wél weet ik dat als die jonge boompjes inmiddels 10 jaar oud zijn, de verhoudingen wel wat anders liggen. En als een paar van die bomen op den duur 100 jaar zijn geworden, is de eerste boom, als je die had laten staan, wellicht gestorven, maar heb je intussen toch weer mooi een acceptabel en waardevol iets.



Boomverzorging is uitgegroeid tot een volwassen vak. Twee decennia terug was de boomverzorging in Nederland nog een wat 'mystieke' bezigheid, gebaseerd op voornamelijk ervarings-kennis. Er waren nog maar weinig bedrijven op dat gebied werkzaam en vakinhoudelijke discussie bestond niet of nauwelijks. De kritiek die ik toentertijd had betrof vooral de noodzaak van sommige voorgestelde maatregelen, en veel minder of men de dingen die wel zinvol waren goed of fout deed. Ik wist

destijds zelf nog te weinig om dat goed te kunnen beoordelen. Dankzij het onderzoek, het onderwijs en de voorlichting (waaronder van de Bomenstichting) en de activiteiten van de KPB zijn

we nu in een stadium dat veel handelingen en maatregelen voldoende wetenschappelijke onderbouwing hebben. Over zaken die nog onvoldoende onderbouwd zijn, bestaat in het algemeen een werkbaar consensus. Ook de vakdiscussie staat op een hoog peil en is toegankelijker, niet alleen voor de beroepsbeoefenaars, maar ook voor de beheerders van bomen. Deze weten ook beter waar ze aan toe zijn en kunnen beter hun eisen formuleren.

Toch zijn er nog steeds bedrijven die mijns inziens nog teveel op de oude voet zijn verder gegaan, maar ik heb de verwachting dat dit vanuit de sfeer van de opdrachtgevers op den duur vanzelf wordt rechtgezet. Ook heb ik nog wel eens moeite met de optimistische inschattingen door sommige bedrijven van het effect van een behandeling, bijvoorbeeld wanneer het gaat om het verwijderen van een aantasting van een houtparasitaire schimmel uit een boom. Dit is vooral jammer wanneer een verjongingsplan daardoor onnodig lang wordt uitgesteld en uiteindelijk blijkt dat dit alleen maar extra geld heeft gekost. Er wordt mij wel eens verweten dat door mijn opstelling de hele boomverzorging te technisch en te afstandelijk zou zijn geworden. Ik kan dat moeilijk beoordelen en heb daar verder weinig verweer tegen, omdat een en ander een logisch voortvloeisel is uit mijn taak op het IBN. Wél constateer ik, dat er kennelijk nog volop mensen (mannen én vrouwen) zijn die desondanks een bijna romantische affiniteit voor bomen hebben en liefde voor hun vak.



Ir. Jitze kopinga

Bomen boeien mij vooral wanneer ze afwijken van het "normaalbeeld"

Pius Floris

BOOMVERZORGING

Baarzenstraat 17
5262 GD Vught
073 - 56 72 35



VOOR EEN FLORISSANT BOMENBESTAND

boomverplanting, verzorging, velling
onderzoek en advies
groeiplaatsverbetering



boomkokers
klim- en verankeringsmaterialen
inventarisatie en beheersplannen

ARBORI-ARNHEM, Leen Hoogstad: de Wiltstraat 57 6821 cc Arnhem tel. 085 - 42 42 23 fax. 085 - 43 69 90

afd. Boomverzorging voor:

- snoeien met eigen hoogwerker
- boomverplantingen
- vellen van moeilijk staande bomen
- onderzoek
- standplaatsverbetering
- leveranties bomengrond (5% organische stof)

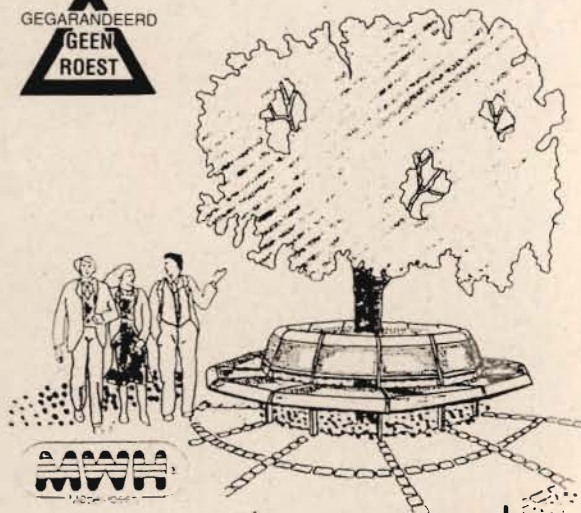


tuintechnik walter van helvoirt

Berkelseweg 10^a / 5056 HZ Berkel-Enschot / Tel. 013-332275 / 333234

Voor PARK- CITY- en PROJECT-
meubilering de degelijkste en
meest uitgebreide systemen.

VRAAG DE GROTE KLEURENCATALOGUS.



inter-design id—

postbus 217 6800 AE arnhem nederland
telefoon 085 - 435907 telefax 017 20 - 21120

Herdenkingsbomen (2)

Dick Polvliet

In het boek 'Bomen voor Oranje' doet Dick Polvliet verslag van de speurtocht naar Oranjabomen, die hij samen met fotograaf Rob Wandemaker ondernam. Onderweg zijn ze echter veel meer herdenkingsbomen tegengekomen dan het boek kon bevatten. In Bomennieuws krijgen deze monumenten in een serie van zes artikelen nog eens de ruimte.

Bevrijdingsbomen

"Bomen voor Oranje" vermeldt enkele bomen die zijn geplant uit dankbaarheid voor de komst(!) van de Fransen in 1795 en hun vertrek in 1813. Voor zover we weten zijn er in ons land in 1940 geen welkomstbomen geplant, terwijl we in 1945 bij de bevrijding wel een aanzienlijk aantal bomen plantten. In dit artikel willen wij een aantal van deze zogenaamde bevrijdingsbomen onder uw aandacht brengen.

Omdat 4 en 5 mei 1945 onafscheidelijk bij elkaar horen zou je kunnen verwachten dat er, naast bomen ter herdenking van de bevrijding, ook bomen werden geplant ter nagedachtenis aan de gevallen. In Heerenveen hebben we zo'n herdenkingsboom aangetroffen, vlakbij het ziekenhuis Tjongerschans. Het is een treurwilg (*Salix sepulcralis* "Tristis"), die zich beschermend uitstrekt over het monument voor de gevallen.

Alhoewel het zuiden van ons land eerder bevrijd was dan de rest van Nederland, zijn er toen niet meteen bevrijdingsbomen geplant. Wel troffen we in Halsteren een 'anonieme' linde (*Tilia x vulgaris*) aan, waarvan een bejaarde omwonende ons wist te vertellen dat deze in 1945 was geplant, op een pleintje in de Gasthuisstraat. Bepaald niet anoniem is de beuk (*Fagus sylvatica*) in Loenen op de Veluwe, geplant door het plaatselijke Oranjecomité. Hij werd voorzien van de tekst: "Ons aller wens; groeischone boom, in vrede, vrijheid, recht. Nooit meer, door welke natie ook, Ons Nederland zo geknecht".

Op het grondgebied van de stad Utrecht zijn zeker vijf bevrijdingsbomen geplant, waarvan ik er drie noem. Allereerst vinden we in Tuindorp een fraaie suikeresdoorn (*Acer saccharinum*) op de hoek van de prof. Fuchslaan en de prof. Sjollemalaan. Vervolgens treffen we in de wijk Zuilen een Hollandse linde (*Tilia europeae*) aan in de Corn. Mertensstraat. Hij barst bijna uit zijn sierhek. En op het Servaasbolwerk, bij de oprit naar de Sterrewacht, staat een bruine beuk (*Fagus sylvatica purpurea*), voorzien van een fraai sierhekje met het wapen van Utrecht.

Tenslotte twee bomen die in 1945 door Canadese legercommandanten geplant zijn. Esdoorns natuurlijk; het blad daarvan siert immers de canade-



se vlag. In Apeldoorn staat een gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*) tegenover theater "Orpheus", geplant op 29 december 1945 door luitenant-generaal G.G. Simonds, commandant van het 11de Canadese legercorps. En in Veendam staat een zelfde soort boom aan de rand van het Julianapark. Op de marmeren gedenksteen ernaast staat te lezen: "This mapletree was planted by Col. H.H. Angle, comm. of 9th Armed Regt. British Columbia Dragons, 1 september 1945". Een oudere inwoner die ons als gids diende, vertelde dat Poolse soldaten als eersten Veendam binnengetrokken waren, gevolgd door de Canadezen die het karwei afmaakten. Een aantal van hen komt nog geregeld op bezoek.

De herdenkingsboom bij de Sterrewacht in Utrecht, een bruine beuk (*Fagus sylvatica purpurea*), is voorzien van een fraai sierhekje met het wapen van Utrecht.



In Veendam staat een gewone esdoorn aan de rand van het Julianapark. Op de marmeren gedenksteen ernaast staat te lezen: "This mapletree was planted by Col. H.H. Angle, comm. of 9th Armed Regt. British Columbia Dragons, 1 september 1945"

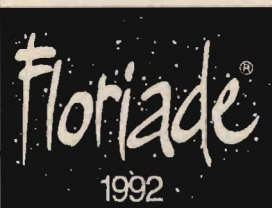
foto's: Rob Wandemaker.

Na 1945

De eerste verjaardag van de bevrijding werd onder andere in Schiedam gevierd, met het planten van een Krimlinde (*Tilia x euchlora*). Deze staat in het Julianapark en wordt gemarkeerd door een steen in de grond. In Zeist staat bij de Sionskerk een niet nader aangeduide Hollandse iep (*Ulmus x hollandica*), die daar op 5 mei 1946 is geplant. Een buurtbewoner die deze gebeurtenis als jongeman heeft meegemaakt, kon ons dat nog vertellen. In dezelfde buurt stond aan de Bergweg een Julianaboom, geplant in 1937, maar in de oorlogsjaren omgezaagd. Op 31 augustus 1945 stond op die plaats een bordje met het opschrift: *"Ons boompje was te klein om goed als galg te zijn, maar groot is ons verlangen, dat alle nazi's hangen"*. In Wassenaar staat aan "De Lus" ook een Krimlinde, geplant op 4 mei 1946. Een jaar later is daar een zwerfsteen uit Drenthe bijgeplaatst, die in 1985 werd voorzien

van een plaquette ter herinnering aan 40 jaar vrijheid. Vijftien jaar daarvóór, op 5 mei 1970, was er bij de boom een stenen bank geplaatst, met onder andere de woorden: "Vrijheid ook voor de ander". Een echt vrijheidspleintje dus, die "Lus". Het is allemaal het werk van de Wassenaarse Oranjevereniging "Koningin Wilhelmina".

In Waalwijk tenslotte, vindt u op de hoek van de Grotestraat en de Tempelierstraat een met coniferen omzoomd monument ter nagedachtenis aan alle joodse ingezetenen, "die in de tweede wereldoorlog weggevoerd en nimmer teruggekeerd zijn". Tot 1965 stond op die plaats de synagoge. Op 5 mei 1985 is er een bruine beuk (*Fagus sylvatica atropurpurea*) als bevrijdingsboom bijgeplant. Een stenen bak ernaast nodigt ons uit om even te mijmeren over verleden, heden en toekomst. Een treffend geheel.



Lente op de Floriade

Op 9 april opende Koningin Beatrix in Zoetermeer de grootste tuinbouwtentoonstelling ter wereld: Floriade 1992. Deze wereldwonder-tuin zal naar verwachting zo'n 2,5 miljoen bezoekers naar Zoetermeer trekken, waaronder veel zakenmensen uit binnen- en buitenland. De Floriade is echter vooral ook een toeristische trekpleister. Een prachtige attractie voor iedereen die van groen houdt!

Elke tien jaar wordt in Nederland de Floriade georganiseerd. Het begon allemaal in 1962, in Rotterdam. Daarna volgden twee Floriade tentoonstellingen in Amsterdam. In 1986 werd begonnen met de voorbereidingen van Floriade 1992, waarvoor de groeigemeente Zoetermeer werd uitgekozen. Langs de A12 van Den Haag naar Utrecht zijn op een terrein van 70 hectare meer dan 4000 bomen geplant. Daarnaast nog eens 75.000 heesters, 13.000 meter hagen, 1880 vierkante meter rozen en 4000 vierkante meter vaste planten. Verder is 193.000 vierkante meter gazon aangelegd. Het grootste deel van de expositie zal na 11 oktober weer opgeruimd worden. De beplantingen die achterblijven gaan deel uitmaken van lanen en plantsoenen in een nieuw te bouwen woonwijk.

Boom-Bos-Hout

Naast het enorme milieupaviljoen van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, vindt u een rustige oase: 'Boo m, Bos, Hout', de inzending die de Bomenstichting samen met Centrum Hout, Stichting Bos en Hout en boomkweker Ton van den Oever realiseerde. U kunt er met eigen ogen zien hoe moeilijk bomen het in de stad vaak kunnen hebben en welke oplossingen er zijn. Verderop kunt u rondwandelen in een lange, futuristische woonstraat, waar de bomen vanzelfsprekend nog altijd een belangrijke rol spelen. Saeed Erami en Frank Fierke van de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht zorgden voor

Realisering

BOOM, BOS, HOUT kwam tot stand dankzij de medewerking van:

Ankersmit Maalbedrijven, Petit Granit, Blanc de Bierges, Gebr. Kapiteyn, Hogeschool voor de Kunsten, Interdesign, Holgard, Prins Bernhard Fonds, Samson, Kymmene Schauman, Stichting WESP, Rasenberg Wegenbouw, Van der Kwast, Rotim Steenbouw, Houthandel Wijma en Sikkens.

Het ontwerp werd gemaakt door Michel Pauwels. De schilderijen in de woonstraat zijn gemaakt door Saeed Erami en Frank Fierke.

de grote schilderijen die de gevels sieren. De straat lijkt oneindig lang door de twee grote spiegelwanden aan de uiteinden van het straatje. Verderop vormt een vierkant van grote leilinden een rustig pleintje waar u op een bankje alles nog eens goed in u op kunt nemen, voordat u verder loopt naar de expositieruimten van Centrum Hout/Stichting Bos en Hout en Ton van den Oever, waar u ook nog weer het nodige te wachten staat.

M.L.

23 mei

Donateursdag

Op zaterdag 23 mei a.s. bent u van harte welkom op de Floriade, waar op dat moment vele bolgewassen in bloei zullen staan. We hebben er dit keer voor gekozen om geen lezing of rondleiding te organiseren, zodat u volop de tijd heeft om al het moois zelf te gaan ontdekken. 's Ochtends om 10.00 uur staat er in het Europapaviljoen koffie of thee met gebak voor u klaar. Daarna kunt u zelf op pad. Natuurlijk leiden we u de rest van de dag graag rond in onze eigen inzending. U bent van harte welkom!

Het deelnamebedrag is f 25,- per persoon, inclusief een toegangsbewijs voor de Floriade en koffie of thee met gebak.

Komt u op 23 mei naar de Floriade? Meldt u zich dan voor 15 mei aan. U kunt schrijven of bellen naar: Bomenstichting, Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht, telefoon 030 - 340778.

De faktuur en het toegangsbewijs met routebeschrijving krijgt u toegestuurd. Het is niet mogelijk ter plekke te betalen.

Er is plaats gereserveerd voor **100 mensen**. Aanmeldingen worden in volgorde van ontvangst genoteerd.

Openingstijden Floriade

De Floriade is geopend van 10 april tot en met 11 oktober, dagelijks van 9.30 tot 19.00 uur (in september en oktober 18.00 uur).

De toegangsprijs bedraagt voor volwassenen f 20,-, met 65+ pas f 17,50, kinderen van 4 t/m 11 jaar f 12,50.

De Nederlandse Spoorwegen bieden een Trein/Toegangbiljet aan. De Floriade is uitstekend te bereiken met de trein: Station Zoetermeer ligt op korte afstand van de hoofdingang.



Impressie van de Bomenstichting inzending. De foto hierboven is gemaakt in de "leelbare woonstraat". Doordat twee enorme spiegelwanden tegenover elkaar staan, lijkt deze straat, waan bomen uiteraard niet ontbreken, oneindig.

Met de wortelkruit van een 60-jarige eik laten we de bezoekers zien, hoe een goed ontwikkeld wortelstelsel er uit zou moeten zien.

foto's : Frank Moens

**VOORDEEL
AKTIE**

**MET GRATIS
AKTIEDOOS**

**Husqvarna
244 GX
en 165 RX**

Bij aankoop van een Husqvarna 244 GX of 165 RX ontvangt u gratis een waardevolle AKTIEDOOS waarin:

- Gehoorbeschermer met plexiglas vizier
- Handige benzinetank
- Werkhandschoenen

De Husqvarna 244 GX en 165 RX zijn professionele bos- en taludmaaiers, die speciaal werden ontwikkeld voor het intensief maaien van lang gras en het zagen van opslaghout.

Prijzen, incl. BTW.,
244 GX f 2013,-
165 RX f 2309,-

Stuur onderstaande bon in voor meer informatie Aktie geldig t/m 30 juni 1992

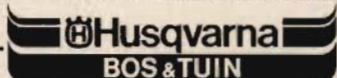
Stuurt u mij meer informatie over de 244 GX en de 165 RX

Naam:

Adres:

Postcode:

Plaats:



Husqvarna Nederland B.V. - De Nort 20 - 3931 NG Woudenberg



boomkwekerij hoveniersbedrijf

GROENCENTRUM J TONSEL

HORLOSEWEG 10 - 12, 3845 LA HARDERWIJK

Tel.: 03417-59614

VOOR AANLEG EN ONDERHOUD VAN:

- * Plantsoenen, openbaar groen
- * Gazons en sportvelden
- * Windsingels, erfbeplantingen
- * Recreatie-terreinen
- * Bedrijfs- en industriebeplantingen
- * Wegbermen en ruwgrasterreinen

VOOR LEVERING VAN:

- * Park- en laanbomen
- * Eiken in vele soorten en variëteiten
- * Zware solitairbeplanting
- * Sierheesters, rozen
- * Coniferen en heesters
- * Bos- en haagplantsoenen

VERZORGING VAN:

- * Dunning- en veilingswerkzaamheden
- * Houtaankoop
- * Alle voorkomende plantwerkzaamheden
- * Verzorgen en adviseren van subsidieaanvragen
- * Wildafweervoorzieningen
- * Inventarisatie/beheersplannen

STICOMFORT- WAXKLEDING



**WATERDICHt en
toch ADEMEND**



- Een klassiek Engels product, exclusief voor Stierman-Soest vervaardigd.
- Sterk, geeft niet af, veel ruime zakken, comfortabele warme voering, hoge ruime corduroy kraag, geen naden op de schouders.
- Diverse modellen en lengtes, bodywarmer, hoedje, broeken, leggings.

Vraag informatie bij:

STIERMAN-SOEST

Postbus 184, 3760 AD Soest, de Beaufortlaan 24, 3768 MJ Soest.
Telefoon 02155-10272*. Fax 02155-19282. Telex 43434 stier nl.

MB-BOEK / MB-PROJECT

MB-BOEK/MB-PROJECT is een uitgebreid administratiepakket waarmee u op eenvoudige wijze uw projectadministratie, facturering en boekhouding verzorgt. Er is een versie voor het hoveniersbedrijf en een versie voor tuin- en landschapsarchitecten.

MB-BEHEER

MB-BEHEER is een beheerinstrument voor objecten in stedelijk en landelijk gebied: geschikt voor inventarisatie, werkplanning, naccalculatie, simulatie, het maken van gemeentelijke begrotingen, etc. Koppeling naar CAD-programmatuur op aanvraag.

MB-CALC

MB-CALC is een programma waarmee u op zeer eenvoudige wijze begrotingen kunt maken op basis van eenheidsprijzen of op basis van IMAG-tijdnormen.

BSW-PLANT

BSW-PLANT is een muisgestuurd plantselectieprogramma. Het programma valt op door de zeer hoge selectiesnelheid. Met BSW-PLANT kunt u ook plant- en bestellijsten maken.

MEER INFORMATIE ?

Voor overheid, instellingen, hoveniers en tuin- en landschapsarchitecten ontwikkelt Bakker, Spees & Werkman maatwerk-programmatuur. Het bureau maakt analyses en definitiestudies en geeft adviezen op het gebied van organisatie en efficiëncie. Het bureau biedt ondersteuning bij het werken met vele programma's.

Wilt u meer informatie over de activiteiten van Bakker, Spees & Werkman, bel dan onderstaand nummer. Wij sturen u graag een informatiepakket of maken een afspraak voor een demonstratie.

Bakker, Spees & Werkman
adviseurs groen en automatisering

prinsengracht 76 1015 dx amsterdam
tel. 020 - 6 381489 fax. 020 - 6 384 302

Niet-alledaagse boomtekeningen uit de 17e eeuw

Dr. J. Gremmen

Onze vaderlandse musea bevatten niet alleen uitgebreide en boeiende schilderijenverzamelingen, maar dikwijls ook kostbare, eeuwenoude prentencollecties. Daar deze prenten zeer gevoelig zijn voor licht, worden ze in dozen bewaard en slechts zelden geëxposeerd. Onder bepaalde voorwaarden kunnen ze echter ook door belangstellenden worden geraadpleegd. In deze prentenkabinetten treffen we vaak verbluffende staaltjes van tekenkunst aan, waaronder ook prachtige tekeningen van landschappen met bomen, zoals die van Herman Saftleven of Roelant Savery. Een tweetal opmerkelijke boomstudies van laatst genoemde kunstenaar, zijn het thema van dit korte bericht.

Woelige tijden

Roelant Savery werd in 1576 te Kortrijk in Vlaanderen geboren. In die tijd gingen de Lage Landen gebukt onder de Spaanse tirannie. Eerst in 1648, het jaar van de Vrede van Munster, werd de nieuwe Republiek der Zeven Provinciën na veel strijd geboren, maar Vlaanderen, in het Zuiden, bleef nog in Spaanse handen. De nood steeg daar zo hoog, dat velen naar het vrije Noorden vluchtten waaronder tal van kunstenaars uit Antwerpen, Mechelen en Kortrijk. De familie Savery uit vorengenoemde stad vertrok in 1580 naar Haarlem, waar de jonge Roelant tot een veelzijdig kunstenaar opgroeide. In 1604 trad hij in dienst van het hof van keizer Rudolf II in Praag, die een fervent kunstminnaar was. Deze bezat ook een voor die tijd beroemde dieren-tuin, waar Roelant zich met het schilderen van de levende have zou bezighouden. Enkele jaren later,

tussen 1606 en 1608, maakte hij in opdracht van zijn broodheer een voetreis door Tirol om schetsen te maken van dit machtige berglandschap.

Boomtekeningen

De tijdens deze reis gemaakte schetsen, die later bekend zullen worden als de serie "Naer het Leven" geven indrukken van dit landschap met zijn rotsen, watervallen, ravijnen, bossen en bomen. Een fraai voorbeeld uit deze reeks is de tekening "Ein hoher Tannenbaum", die zich in het Prentenkabinet van Berlijn bevindt.

De twee hier afgebeelde boomtekeningen van Roelant Savery bevinden zich in de verzameling van het Rijksmuseum te Amsterdam.

De eerste prent genaamd "L'arbre déraciné" geeft een stobbe van een afgebroken boom weer. Hier overheen leunt een stam met een dubbele top,



"L'arbre déraciné" van Roelant Savery geeft een stobbe van een afgebroken boom weer.



Op deze tekening "Troupeau de chèvres sous un arbre" staan grillig gevormde bomen afgebeeld. Aan de voet verpoost een herder met een aantal geiten zich.

waar omheen nog de overblijfselen van de lianen van klimop zichtbaar zijn. Hierachter zien we een door midden gebroken stam. Takken met bladeren en wortelresten completeren dit beeld, waarop verder nog een vijver met waterplanten, een bruggetje, drie mannen met lange stokken, waaraan een knapzak bengelt, alsmede een hond te zien zijn (afb. op vorige bladzijde)

De tweede prent "Troupeau de chèvres sous un arbre" beeldt enkele grillig gevormde bomen af, die

aan een plas met riet en lissen staan. Rechts domineert een forse, achteroverhellende loofboom, waarvan een deel der wortels blootligt, gevolg van de erosie van de bodem. Een herder met een drielal geiten verpoost zich aan de stamvoet, terwijl links nog een van takken gevlochten hek en een houten bouwsel zichtbaar worden (afb. hiernaast).

Bizarre bomen

Op latere leeftijd vervaardigde Roelant een groot aantal imposante schilderijen, waaronder ook de zogenaamde Paradijs-scènes, waarop zowel naald- als loofbomen voorkomen. Deze landschappen zijn overdadig bevolkt met allerlei exotische dieren, waaronder leeuwen, kamelen, herten, apen, struisvogels en papegaaien. Zonder twijfel heeft Savery toen gebruikt gemaakt van zijn originele boomschetsen uit Tirol en van de dierstudies uit de keizerlijke ménagerie te Hradtschin. Deze boslandschappen en de kleurige dierenwereld verrukken het oog van de beschouwer, maar we moeten erbij bedenken, dat het pure fantasieën zijn, want zulke landschappen bestaan niet in de natuur. Ondanks dit alles neemt dit landschapsoeuvre van Roelant Savery een bijzondere plaats in de 17e eeuwse Vlaamse schilderkunst in. Een uitgebreide overzichtstentoonstelling van zijn werk was in 1985 in het Walraf-Richartz Museum te Keulen en daarna in het Centraal Museum te Utrecht te bezichtigen. Daarbij was ook een aantal tekeningen en gravures te bewonderen, waardoor deze tentoonstelling een onvergetelijke gebeurtenis werd.

Stichting LONL subsidieert landschapsplannen

Informatie over het verkrijgen van bijdragen voor het opstellen van landschapsplannen



Sinds het begin van de jaren tachtig stimuleert de Stichting Landelijk Overleg Natuur- & Landschapsbeheer (LONL) te Utrecht gemeenten, een zogenaamd landschapsbeleidsplan op te stellen. Hierin geeft een gemeentebestuur aan, hoe het agrarisch gebied binnen de gemeente er in de toekomst zou moeten uitzien. Het plan geeft antwoord op de vraag welke wegbeplantingen, houtwallen, poelen en dergelijke moeten worden behouden, opgeknapt of aangelegd. Ongeveer 140 gemeenten hebben een dergelijk plan gereed of in voorbereiding. Deze plannen worden sinds 1985 voor 50% gefinancierd door de Rijksoverheid. Met ingang van 1992 wordt deze taak gedelegeerd aan de Stichting LONL.

Dit jaar wordt f 600.000,- beschikbaar gesteld. Nadere inlichtingen kunt u inwinnen bij de Stichting LONL, Donkerstraat 17, 3511 KB UTRECHT, tel. 030-340777

J.C.

'Mensen kunnen veel van bomen leren'

Redakteur Joop Comijs sprak met de heer J.R.P. van Hoey Smith, beheerder van Arboretum Trompenburg te Rotterdam en een bekende persoonlijkheid in bomenland.

De naam Trompenburg is afkomstig van het landhuis dat zich hier vroeger bevond en waarin admiraal Tromp zou hebben gewoond. Het arboretum, zoals wij dit nu kennen, is na de oorspronkelijke aanleg van 1820 en nadat Zocher in 1870 ook een deel in Engelse landschapsstijl ontwierp, grotendeels na 1928 aangelegd door de vader van de huidige beheerder. In 1958 werd het arboretum ondergebracht in een stichting, teneinde de continuïteit van deze unieke verzameling bomen en struiken te waarborgen.

De heer Van Hoey Smith woont op het terrein van het arboretum en door het grote raam van zijn woonkamer heeft hij een prachtig uitzicht op de tuin. Wanneer hij over zijn bomen praat, is het alsof het zijn kinderen zijn: hij kent ze stuk voor stuk. Toen hij op de HBS zat maakte hij reeds een inventarisatie van alle bomen en struiken. Na zijn eindexamen kreeg hij van zijn vader honderd gulden, die hij besteedde aan bomen, die hij nu nog met enige trots kan aanwijzen.

"Wanneer je bomen met mensen vergelijkt, dan valt deze vergelijking in veel opzichten ten gunste van de bomen uit. Bomen doen alleen maar goed. Zij stellen je nooit teleur. Zij zijn altijd indrukwekkend om te zien. Wij realiseren ons vaak onvoldoende, dat bomen er op aarde eerder waren dan mensen, en dat hun aanwezigheid de komst van mensen mogelijk heeft gemaakt. En wat hebben die mensen ervan terecht gebracht? Zij zijn nu bezig die bomen, die het leven op aarde voor hen mogelijk maken, stelselmatig uit te roeien. En dan moeten wij hierbij niet alleen denken aan wat er met de tropische regenwouden gebeurt."

De heer van Hoey Smith kan zich schromelijk ergeren aan de activiteiten van veel stedenbouwkundigen, die bouwplannen maken zonder voldoende rekening te houden met eventuele bomen, die zich op het terrein bevinden. "De opleiding tot dit beroep levert mensen af, die onvoldoende van bomen afweten en geen kennis hebben van sortimenten. Zij weten dus ook niet wat zij met bomen wel en niet kunnen doen."

De heer van Hoey Smith is van mening dat wij mensen veel van bomen kunnen leren: zij zijn standvastig, je moet ze niet te dicht bij elkaar zetten maar de ruimte geven, zij kunnen ons gevoel voor schoonheid en van eigen kleinheid versterken. Bomen hebben een wonderbaarlijk vermogen om verwondingen met eigen kracht te herstellen. "Het kappen van bomen kan soms nodig zijn, wanneer zij zwak of ziek zijn, wanneer zij gevaar ople-

veren voor de omgeving of wanneer zij menselijk woongenot belemmeren. Maar er moet wel steeds zoveel mogelijk worden herplant en het kappen moet met verstand gebeuren.

De schoonheid van bomen vindt men niet alleen in de totale verschijningsvorm. Let ook eens op de schors, hoe mooi die is van structuur."

De heer Hoey Smith spreekt over het "gezicht" van de boom. Dit gezicht moet je dus niet laten bedekken door klimop.

Daarbij komt, dat de stam licht en vocht nodig heeft.

Bomen kunnen mensen enorm veel geven. In dit gesprek heb ik dit duidelijk gevoeld: vreugde, schoonheid, rust. Bomen kunnen niet spreken maar zij hebben ons ontzaggelijk veel te zeggen. Het is de kunst deze taal te leren verstaan en er dan in ons leven iets mee te doen. Trompenburg is een oase van rust in een woelige wereldstad. Ga er eens een kijkje nemen: u zult er geen spijt van hebben!



Beheerder van Arboretum Trompenburg, de heer J.R.P. van Hoey Smith.



Openingstijden

Arboretum Trompenburg, Honingerdijk 64, Rotterdam is geopend van maandag t/m zaterdag van 9.00 - 17.00 uur. Een entreekaartje automatisch staat bij het toegangshek. De toegangsprijs is f 5,-.

*Arboretum Trompenburg staat bekend om de kollektie eiken. De takken van deze treurvorm van de zomereik (Quercus robur 'Pendula') groeien over een ijzeren stellage. Daaronder is het op warme dagen goed toeven.
foto: Luc Noordman*

boomverzorging lei van dinther

Grootgenhouterstraat 122, 6191 NW Beek
Telefoon 046-377186



De Halmen 10
7383 BG Voorst
Telefoon 05758 - 1588

VAN DAM BOOMVERZORGING

SNOEIEN MET HOOGWERKER OF KLIMTECHNIEK /
BOOMCHIRURGIE/GROEI-TOORNISSEN/AFBOUW EN
VELLING VAN BOMEN / ADVIES EN INVENTARISATIE



Borren Boomverzorging

N.C.H. arb. qualified.

• Rooien • Snoeien

Aanplanten • Standplaatsverbetering

• Adviezen

Braakmansteeg 12 • 7437 PV Bathmen • Tel. 05700-13269 • Privé 05704-3329



VAN JAARVELD / VAN SCHERPENZEEL

BOOMTOTAALZORG

Overeind 42, 3998 JB SCHALKWIJK
Telefoon: 03409 - 1880
Fax: 03409 - 2366

Meijer Groen en Recreatiebeheer

Uw bomen zijn ons waard.

Snoeien d.m.v. klimspecialisten of hoogwerker.
Velling - dunningen, wondbehandeling.
Specialist in "moeilijke gevallen".

Vrijblijvend advies en offertes.

MEIJER

Meijer Huizen, Uw adres!

Delta 142, 1273 MA Huizen, Telefoon 02152-53568

Boomverzorgingstip

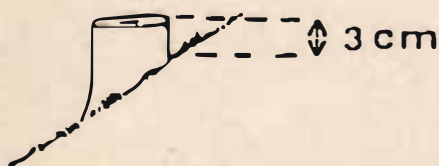
Bestrijding van iepeziekte

Struiken of bomen die door iepeziekte zijn aangetast moeten zo snel mogelijk worden opgeruimd om verspreiding van de ziekte te voorkomen. Ook het vrijkomende hout moet verantwoord onschadelijk worden gemaakt; in veel gevallen zal ook een stobbebehandling noodzakelijk zijn.

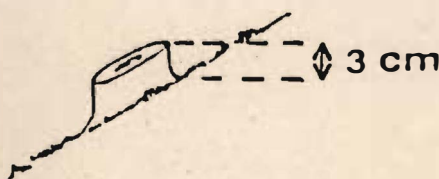
Waarom moet ongeschild iepenhout onschadelijk worden gemaakt?

Wie meent dat bij het onschadelijk maken van iepen volstaan kan worden met het opruimen van bomen en struiken, kan bedrogen uitkomen. Een geveld iep kan namelijk een broedplaats voor de iepespintkever worden wanneer dit hout niet wordt geschild (ontschorst). Ongeschild iepenhout (ook gezond hout!) kan daarom een bedreiging vormen voor gezonde iepen.

Ook te hoog afgezette iepestobben die niet worden geschild vormen een goede mogelijkheid voor vermeerdering van de iepespintkever. Indien bij het vellen de iepen laag afgezaagd worden (stobbe max. 3 cm hoogte) hoeft de stobbe *niet* ontschorst te worden; zie fig. 1.



niet zó!



maar zó

fig. 1 laag afzagen geldt óók voor taludbeplantingen.!

Geveld hout kan verantwoord onschadelijk worden gemaakt door:

- *fijn* versnipperen, waarbij de snippers maximaal 2 cm groot mogen zijn;
- ontschorsen; dit kan handmatig (schil-schop) maar ook met een motorisch schilapparaat gemonteerd op de motor-kettingzaag. Handmatig schillen dient kort na het vellen plaats te vinden omdat de bast dan nog gemakkelijk te verwijderen is;
- verbranden;
- hout met keverbroed (larven, poppen, kevers) versnipperen, verbranden of ontschorsen én de schors verbranden.

Takhout dunner dan 3 cm hoeft niet onschadelijk te worden gemaakt. Het afdekken van iepenhout met plastic of begraven van iepenhout is *niet* afdoende om te verhinderen dat eventueel aanwezige kevers uit het hout tevoorschijn komen en de omgeving besmetten.

Wordt een zieke *veldiep* geveld dan vormt dit de aanzet tot de vorming van uitlopers vanuit de stobbe en de wortels. Deze uitlopers worden binnen enkele jaren meestal ook ziek aangezien de iepeziekteschimmel in de stobbe/wortels kan overleven. Andere iepen dan veldiepen vormen doorgaans minder opslag tenzij de onderstam een veldiep is. Bestrijding van opslag wordt dan ook alleen geadviseerd bij de opruiming van veldiepen of iepen op een veldiep-onderstam.

De meest radicale methode om hergroei te voorkomen, is het rooien van de stobbe met wortels en al. Hergroei kan ook mechanisch aangepakt worden door afzetten met de bosmaaier, slag-apparaten of snoeischaar. Deze methode is arbeidsintensief en dient doorgaans jaarlijks gedurende minimaal vijf jaar uitgevoerd te worden om de hoeveelheid opslag in de hand te houden. Het is ook mogelijk om wortelopslag te voorkomen en of bestrijden door chemische stobbe- of bladbehandeling. De Bomenstichting is daar echter geen voorstander van!

Informatie-telefoonnummers:

Het Iepeziekteberaad:
Mw. J. Voorn - coördinatrice
tel. 020 - 5976666

PD-Wageningen:
A.M. de Haas, tel. 08370 - 96521

M.I.C.

Plant een boom voor zoon of dochter

Een bijzonder aardig initiatief nam Ria Berkhout in Spijkenisse. Zij begon namelijk met een project, waarin het mogelijk is, bij gelegenheid van de geboorte van een kind door de familie een



boom te laten planten op een stukje gemeentegrond. 30 November jl. was de eerste plantdag, waarop 45 bomen de grond in gingen. Aan elke boom hangt een kaartje met de namen van de boomsoort, het kind en de gevers. Ook is een plattegrond gemaakt, zodat de boom later kan worden teruggevonden. Ik hoop dat dit initiatief op veel plaatsen navolging zal vinden.

J.C.

Bomenroutes in Nederland

In aansluiting op onze beide vorige artikelen over dit onderwerp geven wij u hieronder een overzicht van de publicaties, die wij daarna nog mochten ontvangen.

- Wandelen in en om Jagtlust, een uitgave van de gemeente De Bilt, tel. 030 - 289411
- Amsterdam is bezig met het uitgeven van bomenroutes. Wij ontvingen no.1 van stadsdeel De Pijp, en no.2 van het Amstelpark. Inlichtingen hierover bij J.B. Kloosterman, tel. 020-6225404
- Het I.V.N. afd. De Bilt (tel. 030-761270) gaf een bomen- fietsroute uit door Bilthoven. Te bestellen bij G.J. Korevaar, tel 03461-1736.
- De actiegroep "Behoud de Beuk" publiceerde een Bijzondere Bomen Fietsroute in Apeldoorn. Te bestellen via tel. 055-224285/215466

Voor toezending van bomenwandelingen en -fietsochten houden wij ons aanbevolen.

J.C. en A. de V.



Een nieuwe kijk op oude bomen

N.C.M. Maes, T. van Vuren en G. Prins, 1991.

Inheemse bomen en struiken in Nederland; bedreiging, behoud en herintroductie van inheems genemateriaal. Stichting Kritisch Bosbeheer, Postbus 72, 3500 AB Utrecht.

Eind vorig jaar verscheen het rapport *'Inheemse bomen en struiken in Nederland'* als uitgave van de Stichting Kritisch Bosbeheer, waarschijnlijk in samenwerking met de Directie Bosen Landschapsbouw van het Ministerie van LNV. Geheel zeker is dit laatste echter niet, aangezien kaft, colofon en titelpagina op dit punt geen eenduidige informatie verschaffen. Over de identiteit van de auteurs bestaat gelukkig geen verwarring: het zijn N. Maes, T. van Vuure en G. Prins. De eerste twee auteurs zijn wellicht bij de lezers van Bomennieuws al goed bekend door hun eerdere publicaties over de Linde en de Taxus in Nederland.

'Inheemse bomen en struiken in Nederland' behandelt de bedreiging, het behoud en de mogelijke herintroductie van inheems genemateriaal. Dit wil zeggen van vormen, variëteiten en rassen, die van oudsher al in ons land voorkomen. Voor veel houtige gewassen geldt namelijk dat zij als soort wel inheems zijn, maar dat in de praktijk voor de aanplant vaak buitenlands materiaal wordt gebruikt. De auteurs beschouwen dit als een zeer slechte zaak. Zij pleiten zogezegd niet zozeer voor het behoud van de Zomereik in Nederland, maar voor het behoud van de Nederlandse Zomereik.

Het rapport is aantrekkelijk geïllustreerd met een groot aantal foto's, pen-tekeningen en verspreidingskaartjes van soorten. De tekst is verdeeld in een zevental hoofdstukken, waarin met aftrek van de obligate inleiding, samenvatting en literatuurlijst, drie inhoudelijk verschillende onderdelen te onderscheiden zijn: de problematiek van het inheems genemateriaal, mogelijke oplossingen en een overzicht van de betrokken soorten.

De auteurs geven eerst een omschrijving van het begrip "inheems genemateriaal" en gaan nader in op belang en bedreigingen van inheemse genotypen. Een en ander wordt nader toegelicht aan de hand van een viertal voorbeelden (linde, Taxus, Grove den en Wintereik). Een lijst met "criteria voor het opsporen van inheemse bomen en struiken" verduidelijkt niet alleen de achterliggende gedachtengang, maar vormt ook een handreiking naar de praktijk van de natuur- en landschapsbescherming op deze toch wel zeer detaillistische schaal.

Vervolgens wordt nader ingegaan op de betekenis die aan het inheems genemateriaal wordt toegekend in diverse wettelijke regelingen en beleidsvoornemens. Ook geven de

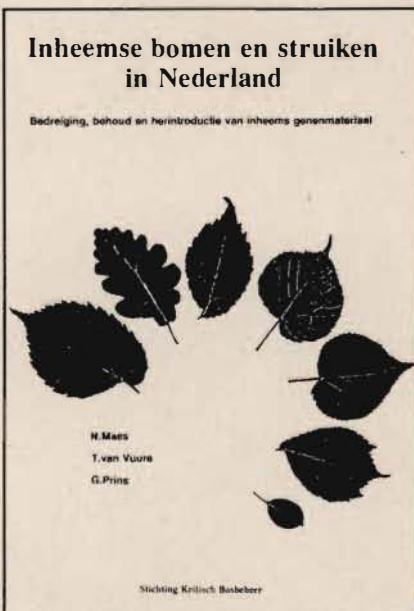
del van genenbanken en zaadgaarden (het verschil wordt niet uitgelegd) inheemse genotypen voor uitsterven te behoeden. Alle bovengenoemde maatregelen worden tenslotte gecombineerd in een drietal actieplannen ("beleids- en programmavoorstellen").

Tenslotte worden in een bijlage vrijwel alle inheemse houtgewassen van Nederland kort besproken, waarbij vooral aandacht wordt besteed aan de verspreiding van de soorten en aan de vraag in hoeverre het hier werkelijk inheemse vormen, dan wel aangeplante exoten betreft. Voor veel soorten worden de groeiplaatsen van als inheems te beschouwen populaties met name genoemd. Het zelfde geldt voor zeer oude en karakteristieke exemplaren van diverse soorten. Deze, noodgedwongen nogal anekdotische, informatie behoort tot de aardigste delen van het rapport.

Uit het bovenstaande zal duidelijk zijn geworden dat *'Inheemse bomen en struiken in Nederland'* een fraai geïllustreerd rapport met een heldere en toegankelijke opzet is. Helaas, kunnen er met name voor wat betreft het tekstgedeelte ook een aantal wat minder positieve zaken worden gemeld. In tegenstelling tot de illustraties en de lay-out is het taalgebruik bijzonder onverzorgd. Wellicht weekt zich hier het tweeslachtige van deze uitgave. Het gelegenheidshuwelijk van de actietaal uit de jaren zeventig van Kritisch Bosbeheer met het wollige ambtenarenjargon van LNV heeft een in stilistisch opzicht merkwaardige bastaard opgeleverd. Het taalgebruik is warrig, irritant en vaak ronduit slecht.

Ook in inhoudelijk opzicht zijn enkele kritische kanttekeningen niet te vermijden. In de eerste plaats is de hoeveelheid nieuwe informatie in dit rapport vrij gering. Voortdurend blijken de auteurs zichzelf te herhalen, soms vrijwel letterlijk, soms in andere bewoording. Onderbouwing of uitwerking van de steeds herhaalde argumenten behoort echter niet tot hun sterkste kant. Ook de bijlage met de afzonderlijke soorten, toch onmiskenbaar een van de meest informatieve én vlotst geschreven delen, brengt in feite maar erg weinig nieuws. Het grootste deel van de informatie in deze bijlage lijkt regelrecht te zijn overgenomen uit de Heukels-flora, het overige is voornamelijk bijeengesprokkeld uit Weeda's Oecologische Flora en het derde deel van de Atlas van de Nederlandse flora.

In de tweede plaats kennen de auteurs een onverklaarbare ecologische betekenis toe aan onze huidige rijks-



auteurs aan welke verdere maatregelen er naar hun mening op dit gebied nodig zijn. Gepleit wordt onder andere voor inventarisatie, registratie en behoud van bestaande populaties van bomen en struiken met inheems genotype en toepassing in nieuwe situaties. Interessant, maar helaas weinig uitgewerkt is de suggestie, door mid-

grenzen. Illustratief in dit opzicht is de lofzang op het Savelsbos, een hellingbos ten zuidoosten van Maastricht. Biogeografisch gezien betreft het hier een fraai stukje Midden-Europa, dat door militair avonturisme in vroeger eeuwen tot het Nederlands grondgebied is gaan behoren. Om dit gebied in deze context als genenbron voor ons nationaal bosbezit aan te prijzen wekt enige bevreemding.

Het laatste bezwaar is tevens het meest zwaarwegende: de auteurs verzuimen het belang van het inheems genenmateriaal, toch in feite de reden waarom dit rapport geschreven werd, duidelijk en helder uit een te zetten. Bij de terloops genoemde cultuurhistorische betekenis van de Hollandse Linde kan men zich nog wel iets voorstellen, maar de auteurs lijken toch vooral bevlogen door ecologische motieven. Maar door welke? Behoud van een zo groot mogelijke genetische diversiteit lijkt inderdaad een goede gedachte, zeker in een tijd van snelle, wijdverbreide en wellicht onomkeerbare milieuveranderingen. Deze gezonde boerenlogica (niet op één paard wedden) lijkt echter in strijd met de elders in de tekst geventileerde veronderstelling dat inheems plantmateriaal (per definitie?) beter bestand is tegen het huidige milieubedrijf dan buitenlands materiaal. Dit is een conservatief standpunt dat onder veranderende omstandigheden een flexibel gebruik van de nog aanwezige diversiteit in de weg staat. Enige uitleg was hier toch wel op zijn plaats geweest.

Ondanks deze bezwaren is het rapport wel degelijk een interessant stuk werk. Het geeft aan dat al die oude, eerbiedwaardige bomen, zoals de bekende "1000-jarige" den van Wolfheze, de eik van Ruurlo en de linde van Sambeek, meer zijn dan alleen cultuurhistorisch monument en toeristische trekpleister. Het leert dat oude bossen en houtwallen een grote biologische waarde kunnen bezitten, nog los van het feit dat oude ecosystemen in de regel rijk zijn aan zeldzame planten diersoorten. Al deze oude, natuurlijke elementen in ons landschap bewaren genetische informatie: rassen, variëteiten en vormen van soorten die mogelijk in de omringende cultuurstrepen tot uitsterven gedoemd zijn. Voor velen, zowel recreanten als natuurbeschermers en beleidsmakers, geeft deze gedachte toch een nieuwe kijk op al die oude bomen.

P.W.F.M. Hommel, medewerker Staring Centrum

Natuurontwikkeling voor beginners.

Jan Ensing
LONL St. Landelijk Overleg Natuur- en
Landschapsbeheer
Donkerstraat 17
3511 KB UTRECHT
Tel. 030-340777
f 12,50



Het is niet voor te stellen dat wij mensen aan de vooravond van de 21e eeuw over natuurontwikkeling moeten nadenken. De realiteit is dat wij in een land wonen waar elke "postzegel" aan grondoppervlak natuurgebied zorgvuldig bewaakt moet worden. Het boek "Natuurontwikkeling voor beginners" voorziet in een behoefte. Het zal niet zo zijn dat een enthousiaste en bezorgde milieuvrijwilliger het eerst naar dit boek zal grijpen, maar wel kan het boek een heel goede functie hebben bij het organiseren van cursussen, bijvoorbeeld voor het volgen van het milieubeleid. Indien men al betrokken is bij het milieubeleid, dan is het boek goed als informatiebron en handleiding te gebruiken.

Belangrijk is de aandacht die gegeven wordt aan de verhouding vrijwilligersgroep/lokale overheid. Vaak komt het er op neer dat bij initiatieven van particulieren de zaak vastloopt op de papieren rompslomp en de vele vergaderingen, waardoor men de kans loopt teleurgesteld af te haken. Dat bestemmingsplannen en ruimtelijke ordening een belangrijke rol spelen bij natuurontwikkeling, is duidelijk en een punt van groot belang, juist voor de beginner.

Leuk is de afbeelding als ondersteuning bij de inleiding van de hoofdstukken.

Gelukkig wordt in de grote steden aan natuurontwikkeling aandacht besteed. Bijvoorbeeld in Wenen waar vorig voorjaar op een aantal grote pleinen koolzaad stond te bloeien. Volgens de verklarende tekst was dit het begin van de vergroting van de natuurontwikkeling in de stad.

Tot onze spijt missen wij het adres van de Bomenstichting bij de rubriek "nuttige adressen, algemeen".

L.Sonnega-Oosterhoff, medewerkster Bomenstichting

Voor u gelezen

Tuin en Landschap - februari 1992

Om ontbossing van tropisch regenwoud tegen te gaan, is een boycot van het gebruik van tropisch hardhout niet afdoende. De landen waar het vandaan komt zijn in belangrijke mate afhankelijk van de inkomsten van dit hout. Beter is het om geld in die landen te steken, zodat kan worden gewerkt aan een verantwoord bosbeheer, dat is gericht op duurzame productie. Onze regering heeft aangekondigd te bevorderen, dat het gebruik vanaf 1995 zal worden beperkt tot hout uit die landen, die een dergelijk beheer voeren.

Het toedienen van de schimmel *Verticillium dahliae* door middel van een gutspistool in de stam is een nieuwe preventieve methode om de iepziekte te bestrijden. Omdat de op deze wijze verkregen weerstand van beperkt duur is, moet de behandeling ieder jaar worden herhaald. De iepziekte-schimmel wordt er niet door aangetaast: het middel vergroot alleen de weerstand ertegen.

Groen - februari 1992

In het kader van de vriendschapsband tussen de stad Leon in Nicaragua en de stad Utrecht, ondersteunt Utrecht Leon vanaf 1985 met een aantal projecten, waaronder het kweken van fruit- en schaduwbomen. Aan de rand van de stad kwam een boomkwekerij. Behoudens een kleine subsidie van de gemeente Leon kan deze kwekerij thans zichzelf bedruipen. Ons inziens een waardevol initiatief.

Grasduinen - maart 1992

Veel bomen in tropische regenwouden staan op arme grond en ontwikkelen geen diep wortelstelsel. Daarom maken zij bovengronds vaak zogenaamde plankwortels naast de stam. Deze groeien bij sommige soorten op een hoogte van 4 à 5 meter uit de stam naar beneden en vormen daar stevige steunberen.

Boomblad - februari 1992

Van 1971 tot 1990 heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de relatie tussen de aanwezigheid van epifytische korstmossen op bomen en luchtverontreiniging. Bij de analyse van de verkregen gegevens kreeg de samenvatting van de schors als intermediaire faktor tussen luchtkwaliteit en epifytenflora bijzondere aandacht. Bijzonderheden hierover kunt u vinden in RIN-rapport 91/8: "Monitoring van epifytische korstmossen in 1989" door H.F. v. Dobben.



t/m 31 mei

Tulpenhof in de Hortus Haren

Open van 9.00 - 20.00 uur, f 10,- voor volwassenen
NS Dagtocht 43

22 en 23 mei

Zorg voor ons bos

Grote bosbouwmanifestatie met demonstraties en presentaties op het gebied van bosbouw, natuurbeheer en groenbeheer en diverse attracties zoals wedstrijden van voerlieden, houtkraanmachinisten en boomverzorgers. Park Berg en Bos te Apeldoorn
Openingstijden: 9.00-17.00 uur
De Bomenstichting is met een kraam aanwezig

23 mei

Donateursdag op de Floriade

Zie elders in dit nummer.

6 juni

Nationale Hortusdag

Speciale activiteiten in de volgende tuinen:

Amsterdam: Hortus Botanicus De Plantage (tel. 020-6258411) en Hortus Botanicus Vrije Universiteit (tel. 020-5484142)

Delft: Cultuurtuin voor de Technische gewassen, tel 015-782356/82

Doorn: Von Gimborn Arboretum, tel. 030-535455

Hilversum: Pinetum Blijdenstein, tel. 035-232056

Kerkrade: Botanische Tuin, tel. 045-415615

Leiden: Hortus Botanicus, tel. 071-277249

Losser: Arboretum Poort-Bulten, tel. 05419-92005

Putten: Landgoed Schovenhorst, tel. 034 18-51207

Rotterdam: Arboretum Trompenburg, tel. 010-4141479

Tegelen: Botanische Tuin de Jochumhof, tel. 077-733020

Utrecht: Botanische Tuinen Universiteit Utrecht, tel. 030-535455

Juni

Tuinenmaand in de provincie Utrecht.

Voor uitgebreide informatie V.V.V. Utrecht. Tel.: 06 - 340 340 85

t/m 7 juni

Portretten van Ellen Meyer Kasteel Groeneveld

Foto-tentoonstelling getiteld "Boom, bomen, bos". Op uiterst geraffineerde wijze zijn bomen en bossen in beeld gebracht, waarbij het spel van licht en schaduw een belangrijke rol speelt. Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag van 10.00-17.00 uur
zaterdag en zondag van 12.00-17.00 uur.

13 en 14 juni

Regio Vecht en plassen

Extra activiteiten en rondleidingen in de tuinen van kasteel-museum Sypteyn in Loosdrecht. Een tuin in 16e/17e eeuwse stijl met veel bijzondere bomen. De Bomenstichting is dat weekend ook aanwezig. U kunt verder terecht op Kasteel Nijenrode in Breukelen en Terra Nova in Loenen a/d Vecht.

20 en 21 juni

Tuinenweekend aan de Stichtse Lustwarande

Open dagen op Kasteel Amerongen en het Von Gimbornarboretum in Doorn. Openstelling van enige buitenplaatsen en particuliere tuinen in Rhenen.



Geachte Bomenstichting

Tot mijn verbazing is de huidige tendens in ons bomenbestand om veel populieren te kappen. Deze karakteristieke boom hoort echt in ons landschap thuis (naar mijn mening), zie de van V. van Gogh schilderijen van o.a. Brabant.

Daarvoor zouden eiken in de plaats komen. Zijn er nog geen eiken genoeg in Nederland?

Ik betreur deze gang van zaken. Kunt u mij uitleg geven?

De populier is een snelle groeier, een pionier, die onder barre omstandigheden kan gedijen. Hij wordt dan ook vaak als kwartiermaker geplant in nieuwe wijken, nieuwe bossen, nieuwe polders. Hij geeft snel een groen aanzien en beschutting tegen wind. In het klimaat dat door de populier wordt geschapen(?) is het aangenaam voor mensen, dieren,

planten en. andere boomsoorten. In de natuur wordt de snelgroeierende, snel-oude populier opgevolgd door soorten, die zich alleen kunnen vestigen in de beschutting van een bestaand bos en die daarna langzaam de heerschappij overnemen. De rol van de populier is dan -op die plek- uitgespeeld. In onze cultuur is deze natuurlijke trend overgenomen. We gebruiken de populier als pionier, als eerste, snelle aankleding. Als hij zijn werk heeft gedaan en "oud" begint te

worden (populieren gaan vanaf ongeveer 30-jarige leeftijd meer onderhoud vragen) wordt hij vervangen door andere soorten, die langer meegaan of -in de ogen van veel ontwerpers- een grotere sierwaarde hebben. In streken, waar de populier vanouds thuishoort, zoals midden Brabant, worden steeds weer populieren geplant. In andere streken lijkt hij misschien te verdwijnen, maar ik geloof, dat het wel meevalt.

M.I.C.

Heeft u vragen? Stuur deze dan naar de Bomenstichting t.a.v. redactie Bomennieuws,
Donkerstraat 17, 3511 KB UTRECHT



ton van den oever bv

boomkwekerijen

Bomen

gangbare sortiment uit de volle grond
nieuwe introducties
cultuurvariëteiten op eigen wortel!
Ton-Bomen

Levering door hele land:

bomen
bosplantsoen
heesters
coniferen
rozen
vaste planten

Rijksweg 13, 5076 PB **Haaren (NBr.)**
tel. 04117 - 1771/1535
telefax 04117 - 1585

Europaweg 18-20, 7742 PN **Coevorden**
tel. 05240 - 17280
telefax 05240 - 16099

Redakteur (m/v) gezocht

De redactie van Bomennieuws, die bestaat uit twee medewerkers van het secretariaat van de Bomenstichting en twee externe, vrijwillige boomdeskundigen, is voor uitbreiding van de redactie op zoek naar een (ex)professionele journalist die op vrijwillige basis voor Bomennieuws wil werken.

Bomennieuws verschijnt zes keer per jaar. Ter voorbereiding van elk nummer vindt een redactievergadering ('s middags) plaats. De redactie is verder betrokken bij het schrijven en redigeren van artikelen. De uiteindelijke inhoud en vormgeving worden bepaald door de eindredakteur.

Als u beschikt over wat vrije tijd en het bovendien leuk vindt, zo nu en dan als verslaggever op pad te gaan, dan vragen we u te reageren.

Heeft u belangstelling of wilt u eerst meer informatie, belt u dan met eindredakteur Frank Moens (030-340778).

Zo'n boom laat je toch niet vallen?

De Bomenstichting moet steeds harder vechten om bomen te kunnen behouden. Steeds vaker wordt er door mensen een beroep op ons gedaan. Een grotere achterban en meer financiële middelen zijn onontbeerlijk als we bomen willen redden. Steun ons. Wordt óók donateur van de Bomenstichting!

Ja, ik doe mee.

- ☐ Ik word donateur en betaal minimaal f 35,- per jaar
- ☐ Ik word 65+ donateur en betaal minimaal f 25,- per jaar



Naam: Voorl.: Geb. jaar 19

Adres:

Postcode: Woonplaats:

Als donateur ontvangt u 6 keer per jaar Bomennieuws en 3 nieuwe afleveringen van de folderserie Bomen & ... Bovendien kunt u 2 keer per jaar deelnemen aan een donateursexcursie.

Deze bon kopiëren of uitknippen en in een geopende, ongefrankeerde envelop sturen naar:
Bomenstichting, Antwoordnummer 9013, 3500 ZA UTRECHT. Bedankt!

Nieuw bij de Bomenstichting

Wij hebben onze collectie uitgebreid met een aantal hele aardige boeken voor jong en oud. Leuk om cadeau te geven, maar ook om zelf te houden! Door uw boeken via ons aan te schaffen steunt u de Bomenstichting. Wilt u weten wat er nog méér bij ons te koop is, vraag dan even om een nieuwe Uitgaven Prijslijst 1992/1993.

Bomen en struiken planten en verzorgen

Andreas Bärtels

In tuinen, groot of klein, zien we steeds weer dat bomen en struiken verkeerd behandeld en toegepast worden. Alleen als we de eigenschappen van houtige gewassen en hun eisen aan de standplaats en verzorging kennen en daarmee ook rekening houden, kunnen we veel plezier beleven aan prachtige bomen en struiken.

127 pagina's, 13 x 19 cm, paperback, uitgeverij TERRA
f 21,50



Andreas Bärtels
**Bomen en struiken
planten en verzorgen**



Günter Pardatscher
**De wintersnoei
van fruit- en siergewassen**



De wintersnoei van fruit- en siergewassen

Günter Pardatscher

De wintersnoei moet plaatsvinden op vorstvrije dagen in de nawinter. Door op de juiste manier te snoeien zal de boom meer vruchten en bloesems opleveren. Dit boek verschaft de amateurtuinder de nodige basiskennis, die hem in staat stelt ook zonder speciale opleiding op de juiste manier aan het werk te gaan.

126 pagina's, 13 x 19 cm, paperback, uitgeverij TERRA
f 21,50

Vreugde beleven aan ... BOMEN

Diverse auteurs

Een klein geschenkbokje met schitterende kleurenfoto's van monumentale bomen in Duitsland. Bij elke foto staat een gedicht of wijsheid met betrekking tot bomen. Ook wordt er telkens iets verteld over de boom op de foto.

47 pagina's, 15 x 15 cm, harde omslag, uitgeverij Helmond
f 12,75

Okke, Nootje en Doppejan

Elsa Beskow

Prentenboek over de avonturen van een hazelnootfamilie die in een grote dikke eik woont. Leuk om voor te lezen.

32 pagina's, 22 x 27,3 cm, gebonden, uitgeverij Christofoor.
f 27,-

Okke, Nootje en Doppejan



Een prentenboek van Elsa Beskow Christofoor

'Een lampion in de boom'

Lot van den Akker en Jaap Zijlstra

Een lief boekje met prachtig gekleurde aquarellen en haiku's (Japanse dichtvorm) over de natuur. Echt iets om weg te geven.

32 pagina's, 17 x 20 cm, gebonden, uitgeverij TERRA
f 12,75

Laat me groeien

Hannu Mäkelä/Kaarina Kaila

In 'Laat me groeien' vertellen Mäkelä en Kaila op poëtische en kleurrijke wijze hoe een klein zaadje van een boom op een rotsige bodem is gevallen en stil en eenzaam wacht op iemand die het zaadje in de warme grond zal stoppen. Voor (groot)vaders, (groot)moeders en (klein)kinderen.

28 pagina's, 14,5 x 21 cm, gebonden, uitgeverij Christofoor
f 20,90

BESTELLEN:

*Maak het verschuldigde bedrag over op giro 2108755 ten name van de Bomenstichting in Utrecht, o.v.v. het door u gewenste artikel
Prijzen zijn inclusief verzendkosten*